

פסחים ב. (המשנה) עד ג. (ש9 ברחבות)

טעם הדיון הארוך והנפתל בטיב המילה 'אור' - מתוך 'ספר התודעה' - חמץ ומצה:

'כל השקלא וטריה הארוכה הזו, למה העתיקה מסדרי הש"ס? וכל אותם קולמוסים שנשברו וכל הדיו שנשפך, כל זאת רק כדי לכתוב שקלא וטריא זו על יסוד של ההוה אמינא? וכל התינוקות המתרעעין בכל הדורות ללמוד דיון סרק של תבה אחת, ושלא כמסקנה - כל כך למה?! אלא לימדו אותך חכמים את עצמתה של לשון נקיה. כל מי שלשונו נקיה כלשון התנא... סימן היכר לו שלעולם הוא תר אחרי היפה שבלשונו, עד כדי כך שהוא מניח לשון לילה ותופס במקומה לשון אור. והתנא שלשונו נקיה כל כך ראוי בעיני תלמידיו ההולכים להושיב ישיבה כדי לבאר תיבה אחת מלשונו. וחביב על כל תלמידיהם הרבים הבאים אחריהם כל הגה היוצא מפייהם של הראשונים בעלי הלשון הנקיה. ואפילו כל ספק שלהם וספק ספקא וכל הוה אמינא שלא כמסקנה - יקרה היא הרבה יותר מכל חכמה יתרה היוצאת מפה שאינו נקי!!!'

משנה

בדיקת חמץ:

הזמן: ערב י"ד ניסן.
המקום: כל מקום שלעיתים מכניסים בו חמץ.
האמצעי: נר.

מרתף שלעיתים מכניסים בו חמץ:
ב"ש: יש לבדוק 2 שורות על פני כל המרתף,
ב"ה: יש לבדוק את שתי השורות החיצוניות העליונות.

מה פירוש המילה אור

ר' יהודה: ערב.
רב הונא: יום.

זוהי הבנת הגמרא בתחילה.
למסקנה גם רב הונא סובר שאור זה לילה.

8 ההוכחות האחרונות מברייתות ומשניות כולם חוץ מהרביעית מוכיחות שאור = לילה

'בודקים אור 14 ובשחרית של 14'
מכאן שאור אינו שחרית, ולכן אור = לילה

ר"י מהנץ:
ראב"י: משעת האור
מכאן שאור = לילה

דחיה - ייתכן שאור = עלות השחר

'לאור עיבורו' וביום לא רואים משואות
מכאן שאור = לילה

'כל הלילה, (כשהגיע)
לאורה'
מכאן שאור = יום

דחיה יש הבדל בין אור לאורה

'מה ההבדל בין אור 81 ליום 81 שואלים
ב"ה. מכאן שאור = לילה

'הא נאכל לאור שלישי'
מכאן שאור = לילה

'אור של יוה"כ מתפלל, שחרית מתפלל'
מכאן שאור אינו שחרית, ולכן אור = לילה

'לילי 14 בודקים את החמץ' - מכאן שאור
144 הכוונה ללילה.

7 ההוכחות הראשונות מפסוקים כולם חוץ מהרביעית מנסות להוכיח שאור = יום

'הבוקר אור והאנשים שולחו'
מכאן שאור = יום

דחיה - המילה אור מובנה הארה (פועל) ולא יום(זמן).

'וכאור בוקר יזרח שמש'
מכאן שאור = יום

דחיה - המילה אור מובנה הארה (פועל) ולא יום(זמן).

'ויקרא א-להים לאור יום'
מכאן שאור = יום

דחיה - המילה אור שבפסוק מתייחסת לכוח המאיר ולא לזמן.

'הללוהו כל כוכבי אור'
מכאן שאור = לילה

דחיה - דוד קרא לכוכבים מאירים ולא לכוכבים שקיימים בלילה

'לאור יקום רוצח - ובלילה יהיה כגנב' משמע שיש הנגדה בין לילה לאור. מכאן שאור = יום.

דחיה - הפסוק מתייחס ל'בא במחותרת' שרק אם ברור (כמו אור) שרצונו להרוג מותר להורגו.

'יחשכו כוכבי נשפו, יקו לאור ואין' איוב חיכה בחושך לאור מכאן שאור = יום

דחיה - איוב לא ציפה לאור במובן של בוקר (זמן) אלא במובן של הארה (פועל)

'לילה אור בעדני'
מכאן שאור = יום.

דחיה - הלילה לא הפך ליום אלא האיר. לכן אור פירושו הארה (פועל).